

Licensjakt på björn 2024

Hälsa- och sjukdomsövervakning av björnar fällda under licensjakten 2024

SVA Rapport 105/2024

Författare: Emma Höök, Erik Ågren, Viltsektionen SVA

Foto omslag: Pixabay

Layout: SVA

Citeras Höök, E. & Ågren, E. O. Licensjakt på björn 2024, Hälsa- och sjukdomsövervakning av björnar fällda under licensjakten 2024. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. 2024 SVA Rapportserie 105 ISSN 1654-7098

Innehåll

Förord.....	1
Sammanfattning.....	2
Licensjakt björn 2024	4
Beslut om licensjakt och antal fällda björnar.....	4
Resultat fällda björnar	4
Ålder och vikt	4
Kön och reproduktion	4
Kondition och skador.....	5
Tarmparasiter.....	6
Forskningsmärkta björnar.....	6
Diet och magsäcksinnehåll.....	6
Faktaruta.....	7

Förord

SVA:s hantering av kroppar och delar av kroppar från de fyra stora rovdjuren; varg, lodjur, björn och järv, ingår i ett uppdrag från Naturvårdsverket. Denna rapport är en sammanställning av data och fynd från länsstyrelsernas besiktning av björnar fällda under licensjakten på björn 2024.

Syftet med rapporten är att ge en första övergripande bild över licensjaktens fällda björnar och redovisa fynd samt data som kan användas inom hälso- och sjukdomsövervakning, forskning och för förvaltning av björnpopulationen.

I rapporten finns information om specifika fynd som gjorts hos fällda björnar. Individerna refereras i rapporten genom ett ID-nummer som används i den nationella rovdjursdatabasen Rovbase. Om man söker på individens M-nummer på webbplatsen rovbase.se kan den intresserade hitta den publika informationen om rovdjuret som registrerats av länsstyrelser, SVA och Naturhistoriska riksmuseet. I Rovbase kan man också, genom att fylla i sökkriterier, få en översiktlig bild - exempelvis finna antalet döda björnar under en viss tidsperiod och mer information om varje fälld björn under den perioden.

Under licensjakten på björn 2024 har länsstyrelsernas personal återigen utfört ett utmärkt och noggrant arbete med besiktning, provtagning, förpackning och märkning av alla prover – SVA vill härmed tacka länsstyrelserna för storartade insatser under årets björnjakt!

Uppsala 2024-12-02

Emma Höök, Biolog, Viltsektionen SVA
Erik Ågren, Sektionschef, Viltsektionen SVA

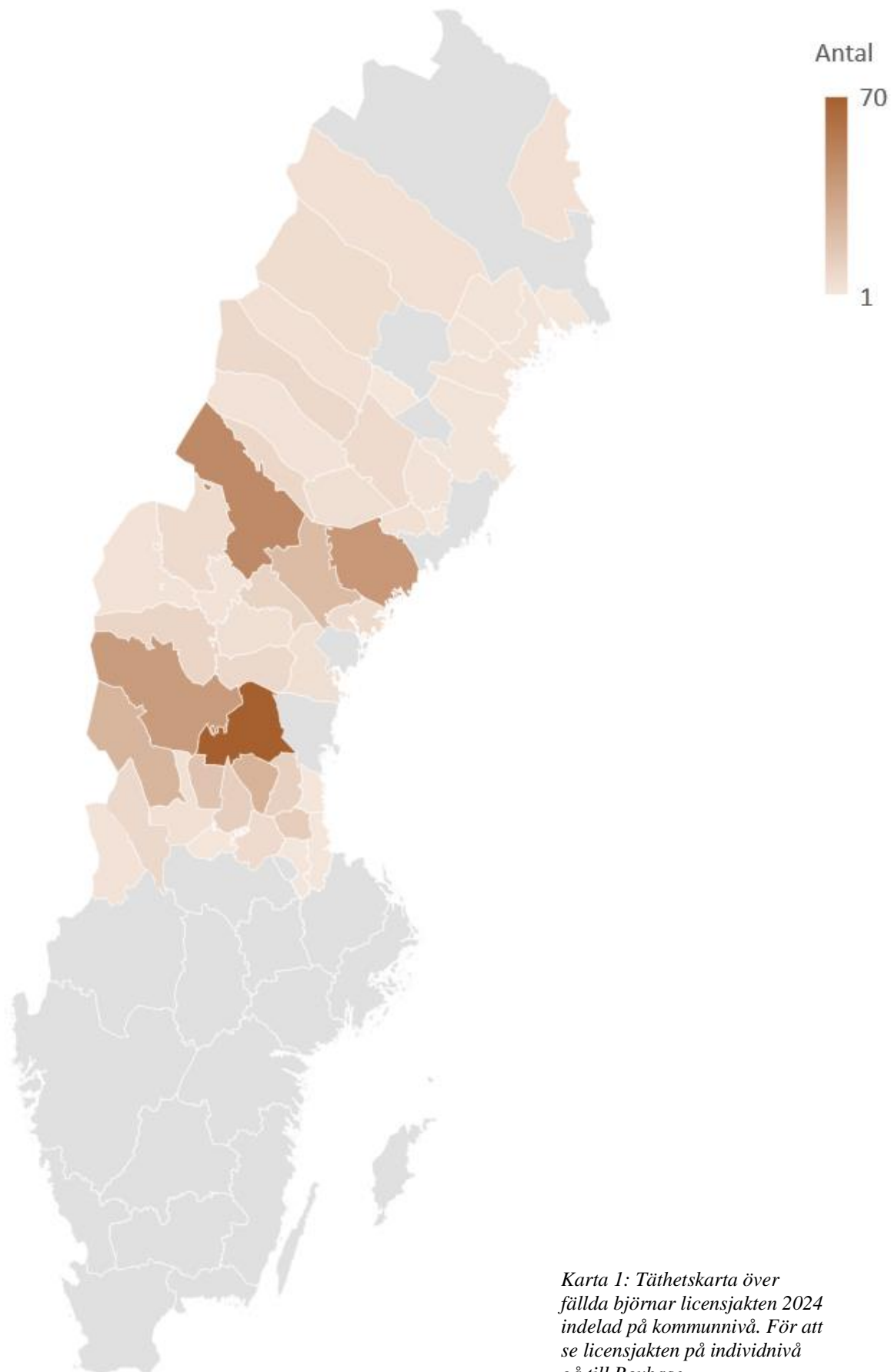
Sammanfattning

Beslut om licensjakt på björn 2024 fattades av länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands, Norrbottens, Värmlands, Västerbottens och Västernorrlands län. Av den tilldelade kvoten på 486 djur fälldes totalt 488 björnar, med en fördelning på 52 % honor och 48 % hanar.

Förvaltningsprover (tand för ålder och genetiskt prov) togs av länsstyrelsens personal från alla fällda björnar. Utökad provtagning utfördes på var femte björnhona över 70 kg, samt alla björnar märkta inom Skandinaviska björnprojektet. Alla prover förutom muskel, skickades till SVA för vidare hantering. Muskelprovet skickades direkt till Naturhistoriska riksmuseet (NRM) för DNA-analys.

Liksom vid tidigare års sammanställningar visar länsstyrelsernas besiktningar att hälsoläget hos de fällda björnarna varit gott, med endast få fynd av förändringar. Femton individer hade äldre skador på tänder och/eller kropp. Tarmparasiter såsom bandmask och spolmask hittades i fyra av de björntarmar som undersöktes, tre från Västernorrlands län och en från Norrbottens län.

Täthet - Björnar fällda under licensjakt 2024

Karta 1: Täthetskarta över fällda björnar licensjakten 2024 indelad på kommunnivå. För att se licensjakten på individnivå gå till Rovbase.

Licensjakt björn 2024

BESLUT OM LICENSJAKT OCH ANTAL FÄLLDA BJÖRNAR

Beslut om licensjakt 2024 fattades av länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands, Norrbottens, Värmlands, Västerbottens och Västernorrlands län. Jakttiden varade från 21 augusti – 15 oktober (i delar av Norrbotten: 21 augusti – 30 september). Länsstyrelsernas beslut styrs av de nationella och regionala förvaltningsplanerna för björn. Totalt tilldelades för år 2024 en kvot på 486 björnar, varav 488 björnar fälldes och därutöver blev tre björnar påskjutna och avräknade från tilldelningen.

I Gävleborgs och Jämtlands län skedde överskjutningar med två respektive sex björnar. Avräknade tilldelade björnar per län ses i Tabell 1.

Tabell 1. Tilldelning och antal fällda/avräknade björnar. Tre avräknade* djur som påskjutits men inte hittats.

Län	Tilldelning	Antal fällda /avräknade*
Dalarna	80	78
Gävleborg	125	127*
Jämtland	121	127*
Norrbotten	24	24
Värmland	3	3
Västerbotten	48	47
Västernorrland	85	85
Totalt	486	491

Resultat fällda björnar

Av de 491 björnar (tre påskjutna och avräknade tilldelningen) som fälldes fick SVA in kompletta prover från 439 björnar. Av dessa björnar provtogs 60 björnar enligt den utökade provtagningsinstruktionen.

ÅLDER OCH VIKT

Vid besiktningen vägs, om möjligt, helkroppsvikt för den fällda björnen. Om kroppsvikten är upp till 50 kg uppskattas björnen som ung, är vikten över 70 kg uppskattas den som vuxen. Är vikten däremellan är den uppskattade ålderskategorin osäker. På så vis erhålls en överblick över ålderskategorierna direkt efter avslutad licensjakt. Mer exakta åldrar från en analys av snittade tandrotsprover blir klara först under nästkommande år.

Av de 488 fällda björnarna var det 475 björnar med en noterad helkroppsvikt. Det är endast helkroppsvikter som ingår i beräkningarna. Av dessa var 391 vuxna (82 %), 32 unga (7 %) och 52 osäkra (11 %)

Medelvikten för vuxna hanar var 121,4 kg och för vuxna honor 116,0 kg. För ungar var medelvikten 40,1 kg.

Den största björnen som fälldes 2024 var en vuxen björnhane från Sollefteå, Västernorrlands län, med en helkroppsvikt på 263 kg (M532542). Minst i storlek var en ung björnhane, även den från Västernorrlands län, med en helkroppsvikt på 18 kg (M532814).

KÖN OCH REPRODUKTION

Könsfördelningen var 255 honor (52 %) och 233 hanar (48%). Av bedömningsbara honor kategoriserades 84 % som vuxna, 7 % som ungar och 9 % som osäkra. För hanarna var fördelningen snarlikt; av bedömningsbara individer var 81 % kategoriserade som vuxna, 6 % som ungar och 13 % som osäkra.

Kontroll av antal testiklar var för årets besiktningar ej obligatoriskt. Dock har en björnhane (M532492) noterats sakna en av testiklarna.

KONDITION OCH SKADOR

De flesta björnarna fällda inom licensjakten var vid besiktningen utan uppenbara sjukliga förändringar, men 15 björnar hade notering om äldre skador (ej skottskada) som dokumenterades av länsstyrelsens besiktningspersonal.

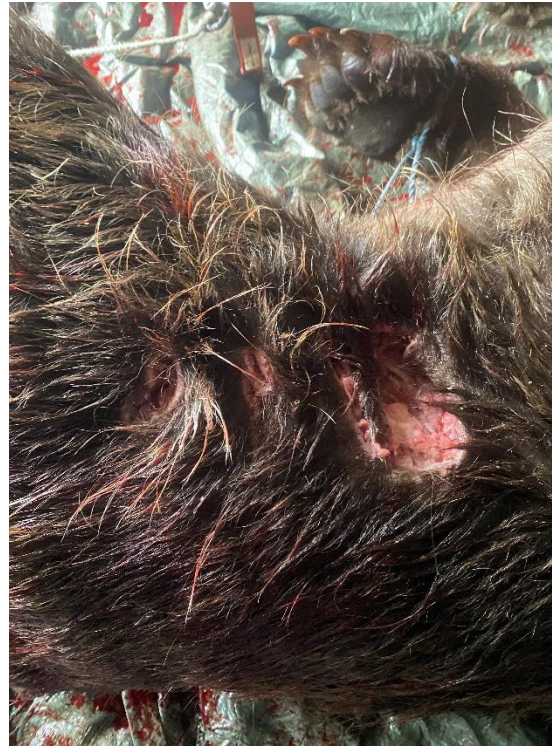
En vuxen hane (M532094) från Västerbottens län hade slitna och trasiga tänder (Figur 1.) och troligen rivskador från annan björn (Figur 2.). Ytterligare åtta björnar hade noteringar om antingen tänder som saknades, var slitna eller frakturerade. En vuxen hane (M532354) hade kloskador där vissa saknades (Figur 4.) och en annan hane (M532344) hade tre avläkta revbensfrakturer. Fyra andra björnar hade noteringar om gamla sårskador och en mindre hane (M532680) var troligen blind på höger öga.

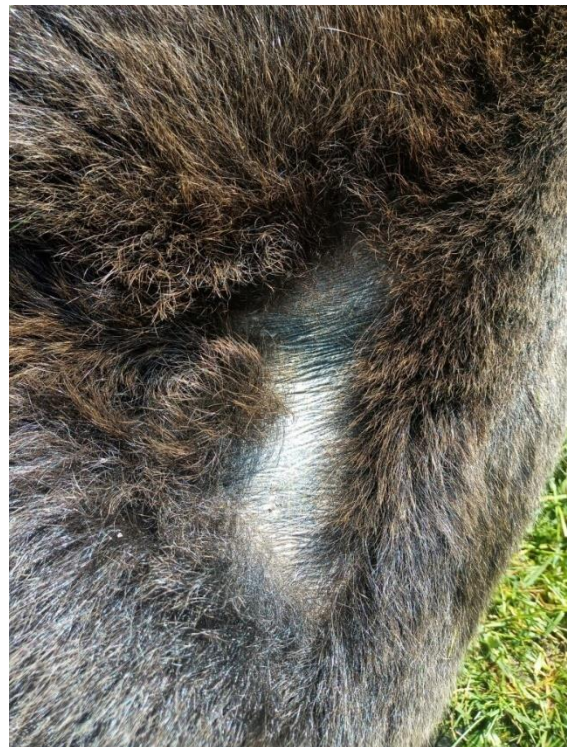
Figur 1. Individ M532094 hade slitna och frakturerade tänder. Foto: Stig-Björn Klementsson, Länsstyrelsen i Västerbottens län.

Medfödd missbildning

En hona (M532275) från Malung, Dalarnas län, saknade svans. Antingen är detta en medfödd missbildning eller att hon förlorade svansen tidigt i livet.

Figur 2. Utöver dålig tandstatus hade individ M532094 även troliga rivskador från annan björn. Foto: Stig-Björn Klementsson, Länsstyrelsen i Västerbottens län.

Figur 3. Hårlös fläck på individ M532392, troligen till följd av gammal sårskada. Foto: Andreas Norberg, Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Figur 4. Individ M532354 hade skador på klor, varpå vissa saknades helt. Foto: Ulf Schröder, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

TARMPARASITER

Under licensjakten 2024 hade fyra björnar tarmparasiter, av de som undersöktes. Tre av fallen var från Västernorrlands län och en från Norrbottens län. Björnarna från Västernorrland hade spolmask medan björnen från Norrbotten bar på bandmask.

FORSKNINGSMÄRKTA BJÖRNAR

I år var 17 av de fällda björnarna tidigare märkta i forskningssyfte. Från Dalarna fälldes 13 märkta björnar. Det var åtta vuxna honor (M532277, M532278, M532327, M532328, M532373, M532374, M532543, M532602), tre vuxna hanar (M532279, M532305, M532628) och två ungdjur (M532621, M532717). I Gävleborgs län fälldes tre märkta vuxna hanbjörnar (M532502, M532522, M532803) och i Västernorrlands län fälldes en vuxen hanbjörn (M532486).

DIET OCH MAGSÄCKSINNEHÅLL

Länsstyrelsernas besiktningspersonal hade möjlighet inom ramen för sitt uppdrag att kontrollera maginnehåll på vissa björnar. Detta var dock inget som i år skulle noteras i besiktningsblanketten.

FAKTARUTA

VAD HÄNDER MED SKJUTNA BJÖRNAR?

Direkt efter att en björn är skjuten eller påskjuten anmäls det av jaktledaren till berörd länsstyrelse som då reglerar hur många björnar som finns kvar i tilldelning. Blir en björn påskjuten men inte kvar på skottplatsen är jaktledaren skyldig att se till att ett eftersök genomförs. Hittas inte björnen men misstanke kvarstår att björnen har eller kan ha träffats avräknas djuret från tilldelningen.

Jakträttsinnehavaren har möjlighet att tillvarata skinn, kranium och kött. Skinnen märks vid besiktningen av besiktningspersonen så att ursprunget av skinnen är spårbart. Kraniet ska märkas med ett ID-chip av ägaren efter beredningen. Om köttet ska säljas krävs ett CITES-dokument från Jordbruksverket.

Länsstyrelsens besiktningsperson undersöker den fällda björnen och vid begäran även skottplatsen. Vid besiktning tas ett antal kroppsmått vilka anges i besiktningsblanketten. Björnen vägs och eventuella skador och/eller förändringar noteras. Björnen registreras i databasen Rovbase och får då ett ID-nummer (M-nummer).

Vid besiktningen tas ett antal prover som skickas till SVA. Inför licensjakten av björn 2023 reviderades provtagningsrutinerna ytterligare till följd av ett fortsatt högt antal tilldelade björnar, för att optimera tillgängliga resurser. Licensjakten 2024 utfördes i enlighet med denna rutin.

Samtliga fällda björnar omfattas av en förvaltningsprovtagning och på var femte björnhona över 70 kg genomförs en utökad provtagning. För fällda björnar märkta inom Skandinaviska björnprojektet genomförs utökad provtagning på samtliga fällda djur.

Vid en förvaltningsprovtagning tar besiktningspersonen en tand, ett muskelprov samt en hudremsa som genetiskt referensprov. Referensprovet skickas med en separat försändelse. Vid en utökad provtagning så utförs allt detta men även ett antal andra vävnadsprover tas ut – såsom ex. livmoder och äggstockar. I övrigt noteras eventuell förekomst av hudparasiter samt tarmparasiter i besiktningsblanketten och eventuella fynd av hudparasiter skickas till SVA.

När proverna inkommit till SVA sparas en del av dem frysta i en biobank för framtida forskning medan andra - såsom DNA-prov och tänder - undersöks vidare i närtid. En tand från varje björn används för åldersanalys, vilket är viktiga data för förvaltningen. Genetisk analys utförs på Naturhistoriska riksmuseet från ett muskelprov för att fastställa släktskap och är en del i inventeringen av björn.